

MOLNÁR TIBOR

Történelmi Levéltár, Zenta

Az 1944 őszen Zentán végrehajtott megtorlás a zentai járásbíróóság irataiban

A szovjet csapatok 1944. október 8-án vonultak be Zentára, a város irányítását a helyi kommunisták vették át. A rezsim a Bánát, a Bácska és Baranya/Drávaszög területén 1944. október 20-án katonai közigazgatást vezetett be. A hatóságok részéről megkezdődött a háborús bűnökkel vádolt személyek összegyűjtése. Zentán 1944. november 9-én 65 személyt végeztek ki, a Tisza partján. A partizánterror áldozatainak száma ettől magasabb.

A háborút követően a Vajdaságban is új bírósági hálózat alakult ki: járásbíróóságok, körzeti bíróságok működtek, illetve a Vajdasági Legfelsőbb Népbíróóság. A zentai Járásbíróóság területi illetékessége a Tisza jobb partján fekvő településeket ölelte fel Horgostól Moholig.

A Zentai járás belügyosztályának kezdeményezésére leltározták a háborús bűnökkel megvádolt és likvidált személyek vagyonát, majd a hatályban lévő vagyonekobbzási törvény értelmében a zentai Járásbíróóság eljárást indított. A fennmaradt bírósági iratok alapján megállapítható, hogy 63 vagyonekobbzási eljárás indult: 14 esetben sikeresen, 49 esetben viszont sikertelenül, mert nem találtak ekobbzásra alkalmas vagyont. Ez talán azt is bizonyítja, hogy a likvidálások elsődleges célja nem a vagyon megszerzése lehetett.

A hatóságok a likvidált személyeket eltűntként tartották nyilván. A hatályos jogszabályok értelmében a közeli hozzátartozók a járásbíróóságoknál kezdeményezheték az eltűntek holtta nyilvánítást. Az eljárás során tanúkat hallgattak ki. A hatóság általában olyan iratot állított ki, amely csupán a személy háború során való eltűnését igazolta. 1946 és 1972 között 38 zentai esetben indult holtta nyilvánítási eljárás. Az eljárás lefolytatását követően a bíróság valamennyi esetben kimondta, hogy a nevezett személy életét vesztette. A jogerős bírósági végzés alapján írták be ezeket az embereket a halotti anyakönyvbe.